

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Nedir?

Kısaca gerçekleştirilen anlatımın çeşitli nedenlerle kusurlu olmasıdır. Bunun sonucunda da sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmemesidir.

Kaçça dır?

Konuya öncelikle iki açıdan bakmak gerekir.

ANLATIM BOZUKLUKLARI

A> Anlamsal Bozukluklar

B> Yapısal Bozukluklar

A> Anlamsal Bozukluklar:

1. Gereksiz Sözcük Kullanılması:

İyi bir cümlede gereksiz kelime olmamalıdır. Cümleden çıkarılmış kelime anlamda daralma oluşturmuyorsa gereksizdir.

Örnek:

→ Tecrübe zaten yaşanarak oluşur.

Yaşanmış tecrübelerim beni başarılı kılar.
Onun için, uğruna ömrümü hayatımı verdim.
Uzun süre karşılıklı baktık.
Okuluma yaya yürüyerek gidiyorum.
Soğuk kar ellerini üpütüyordu.

2. Sözcükleri Birbiriyle Karıştırma:

Yazılış, okunuş ya da anlamı çok benzeyen fakat farklı olan kelimeleri karıştırmaktır.

Her sakallı dedemiz,
her gülen dostumuz değildir.

Örnek:

→ Resim çekilmez, fotoğraf çekilir.

Dün yeni telefonumla epey resim çektim.
Yeni arkadaşımız çok çekimserdi.
İşçilik fiyatları eskiden de pahalıydı.
Bu gölde kuraklık tehlikesi bellidir.

3. Sözcüğü Yanlış Anlamda Kullanma:

Dilimizde sözcükler buldukları yere göre anlam kazanır. Buna dikkat edilmezse bozukluk oluşur. Ayrıca doğru sözcükle cümle kurulmalıdır.

Örnek:

→ Kutlama sevinçli bir durumdur.

Ölüm yıldönümü kutlanıyor.
Onun yüzünden meslek sahibi olabildim.
Hastamızın ölme şansı yüksek.

Sevgili öğrencilerim,
Kurduğumuz cümlelerin açık, anlaşılır, gereksiz sözcüklerden arındırılmış olması, birbirini tutmayan ifadelerden uzak olması, dil kurallarına uygun olması, kısaca tam ve net olması gerekir.

4. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması:

Cümlelerimizde bir sözcüğün nerede olduğu önemlidir.

Örnek:

→ Sözcük yanlış yerde kullanılmış.

İzinsiz inşaatı girilmez. / İnşaatı izinsiz girilmez.
Her Allah'ın günü aynı sözü duyarım.
Ağrısız kulak delen eczacı revaçtaydı.
Yeni eve gelmişim ki ekmek almaya yolladılar.

5. Anlamca Birbiriyle Örtüşmeyen Sözcüklerin Kullanılması (Gelişki):

Bir cümledeki tüm ifadeler aynı doğrultuda olmalı. Birbirini çürüten ya da bozan ifade olmamalıdır.

Örnek:

→ Hem kesinlikle hem olmalı birbiriyle gelişir.

Kesinlikle Adana'ya varmış olmalı.
Kuşkusuz beni seviyordur.
Buraya geleli aşağı yukarı tam yedi yıl oldu.

6. Deyim ve Atasözü Yanlışları:

Anonim olan deyim ve atasözlerimiz aynı zamanda kalıplaşmış ifadelerdir. Hem kendilerini oluşturan sözcüklerin yerleri değiştirilemez hem de cümlede doğru yerde kullanılmalıdır.

Örnek:

→ Bu deyim saçkınlık, nasıl hareket edileceğini bilemez anlamdadır.

Kendinden o kadar emindi ki eli dyığı birbirine dolandı.
Kulak kabartmış konuşmacıyı diltiyordu.
Çok mutluymuş, burada olmak canına tak etmişti.
Guvaldızı kendine iğneyi başkasına batır.
Bu kadar çok konuşarak beynimi şişirdi.

7. Anlam Belirsizliği:

Özellikle zamirlerde (ismin yerine kullanılan sözcük ya da ekler) ve virgülün kullanılmamış olduğu yerlerde bir belirsizlik meydana gelebilir.

Örnek:

→ Senin mi onun mu belirsiz.

Eve gelmediğini öğrendik

• Burada **senin** veya **onun** olabilir. Buranın tam olarak belirtilmesi gerekmektedir.

Kardeşini bahçede gördüm.

Küçük evin önünde tek başına oynuyor.

1 Birinci bölümde virgül olursa çocuktan
2 İkinci bölümde virgül olursa evden bahsedilir.
Deli adama bakıp duruyor.
Yaşlı kadına doğru ilerledi.

8. Karşılaştırma Hataları:

Cümlede farklı anlamların ortaya çıkabilmesidir. Dikkat edilmezse anlatımda bozukluk oluşabilir.

Örnek:

Futbolda benden çok ilgi gösteriyor.

Futbolda benim ilgimden daha fazla ilgi gösteriyor.

• Buradan bana daha az ilgi gösteriyor anlamı çıkarılabilir.
Anneme kardeşimden fazla ilgi gösteriyorum.

(Sıralama)

9. Mantık Yanlışları:

Düzgün bir cümlede sıralanışta belli öncelikler ve akla uygunluk olmalıdır. Mantıksız ifadeler cümleye zarar verir.

Örnek:

ölmek daha kötüdür.

Hasta zamanında tedavi edilmezse ölebilir hatta yatalak hale gelebilir.

Gelecekteki mesut günlerimizi hatırlıyorum.

Böylesine güzel bir yer değil Cennette dünyada bile bulunmaz.

10. Gereksiz Yardımcı Fiil Kullanılması:

Dilimizde fiil kullanılabilecekken yardımcı eylem kullanılması anlatımda bozukluk oluşturur.

Ek Bilgi

Yardımcı Eylem:

Etmek, eylemek, olmak
kılmak... gibi yardımcı eylemlerle
birleşik fiil oluşturmaktır.

Örnek:

Bu konuda hiç ümit etmiyorum.

ümitlenmiyorum.

Söylediğim hiçbir söz ona etki etmedi.

11. Anlamca Birbirini Kapsayan İfadelerin Kullanılması:

Aslında cümlede kullanılmış bir ifade diğerinin anlamını da içinde barındırır. Bu duruma dikkat edilmezse anlatımda bozukluk oluşur.

Örnek:

"Bitirivermek"
tezellik, çabukluk
anlamı içerir.

Ödevlerini çabucak bitiriverdi.

Kulağına fısıldayarak alçak sesle konuştu.

Eskici bağırarak yüksek sesle eskileri topluyor.

OKARMA ÖRNEKLER

• Aşağıda cümlelerdeki anlatım bozukluklarını bulalım ve doğrusunu altlarında boşluğa yazalım.

- 1) Az kalsın, neredeyse buzlu yolda kayıyordum.
- 2) Yaya yürüyerek okula gider.
- 3) Tam on yıldır çalıyor olabilir.
- 4) Kızın kaderi, alinyazısı böyleymiş.
- 5) Maske takarak hastalanma şansını artırırız.
- 6) Annem dikiş dikmenin tüm ayrımını anlattı.
- 7) Bu iyiliklere senelerce göz yumduk.
- 8) Okula gitmediğini bilmiyormuş.
- 9) Birinci geleneksel yemek festivali muhteşemdi.
- 10) Bayan doktora soru sordu.
- 11) Derslerini düzeltereğini umut ediyorum.
- 12) Onun gibisi değil mutfağa girmek hamur bile aqamaz.
- 13) Ekmekleri hemen aliverdi.
- 14) Ceza aldığı duyunca etekleri zil çaldı.
- 15) Yaşımız geliştikçe olaylara daha iyi bakarız.
- 16) Yetkili eleman hâlâ henüz açıklama yapmadı.
- 17) Gizli sırlarını kimseye anlatma!
- 18) Çocuk soruları doğru yaptığını savundu.
- 19) Arkadaşım tiyatroyu benden çok sever.
- 20) Ninem iyi çorap dokurdu.

Anlatım bozukluğu sorularını çözerken bakış açımızı sürekli değiştirmek gözümü kolaylaştırır.